

ks. Robert Ptak SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

ORCID: 0000-0002-0649-4369; e-mail: rptak@scj.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.18.034.9715>

RECENZJA: KRZYSZTOF POROSŁO,
ROBERT J. WOŹNIAK (RED.),
*ZNAKI TAJEMNICY. SAKRAMENTY W TEORII
I PRAKTYCE KOŚCIOŁA,*
KRAKÓW 2018, SS. 568

REVIEW: KRZYSZTOF POROSŁO,
ROBERT J. WOŹNIAK (ED.),
*ZNAKI TAJEMNICY. SAKRAMENTY W TEORII
I PRAKTYCE KOŚCIOŁA,*
KRAKOW 2018, PP. 568

Prezentowana książka ukazała się nakładem Wydawnictwa WAM z Krakowa pod redakcją ks. Krzysztofa Porosło i ks. Roberta J. Woźniaka. Stanowi ona najpełniej opracowaną polską monografię poświęconą sakramentologii. Po raz pierwszy, w obrębie jednego dzieła, ujęto tak szeroko zarówno zagadnienia dotyczące sakramentologii fundamentalnej, jak i szczegółowej. Autorzy tej obszernej publikacji, bo liczącej ponad pięćset pięćdziesiąt stron, wychodzą naprzeciw współczesnym oczekiwaniom zarówno środowisk naukowych i dydaktycznych, jak i zwyczajnych odbiorców zainteresowanych tematem sakramentów. Redakcyjny Duet zadbał o to, by poszczególne artykuły stanowiły zrównoważoną i upo-

rządowaną publikację, która w sposób przejrzysty i wyczerpujący zgłębia omawianą tematykę i daje czytelnikowi do ręki prawdziwą „perłkę” literatury teologicznej na miarę dzisiejszych czasów. Łączy ona w sobie *nova et vetera* teologii i liturgii, nieodłącznie ze sobą powiązanych na płaszczyźnie sakramentologii.

Publikacja otwiera się szerokim spisem treści, co od razu pozwala swobodnie odnaleźć interesujące nas rozdziały i bardziej szczegółowe zagadnienia bez konieczności wertowania tej obszernej książki. Pomocą w łatwym i szybkim zapoznaniu się i poruszaniu po publikacji jest wykaz skrótów, wstęp, podstawowa bibliografia oraz indeks. Uzupełnienie stanowią noty biograficzne o sporej liczbie szesnastu autorów. Każdy artykuł poprzedzony został listą bibliograficzną poszerzającą dany temat.

W pierwszej sekcji omawianej książki znajdują się tematy dotyczące sakramentologii fundamentalnej. Jak to zaznaczają Redaktorzy wydania – ta teoretyczna, wprowadzająca część jest podzielona na kilka szczegółowych artykułów. Pierwszy z nich, autorstwa o. Mariusza Uniżyckiego OFM, zajmuje się ogólną historią sakramentologii. Zwraca on uwagę na kluczowe znaczenie słów *mysterion* i *sacramentum*, analizuje początki teologii sakramentów, czasy scholastyki, Soboru Trydenckiego, kończąc na teologii nowożytnej. Drugi, napisany przez ks. Roberta J. Woźniaka, nosi tytuł *Znak, osoba, tajemnica: zarys ogólnej teorii sakramentów*. Rozpoczyna się od klasycznej wizji traktatu i dróg jego odnowy, następnie ukazuje sakramenty w nauczaniu Kościoła, a także rozważa zagadnienie sakramentalności postmodernistycznej. Trzeci artykuł *Nowe kierunki sakramentologii* autorstwa ks. Bogusława Miguta przedstawia początki współczesnej sakramentologii w nauczaniu Kościoła, następnie analizuje sakramentologię w teologii m.in.: Odo Casela, Edwarda Schillebeeckxa, Otto Semmelrotha, Karla Rahnera, Hansa Ursa von Balthasara i Józefa Ratzingera/Benedykta XVI.

Kolejny artykuł *Ciało i sakrament* przygotował o. Jarosław Kupczak OP. To bardzo oryginalny temat dotyczący związku sakramentalności z cielesnością.

Dwa kolejne artykuły poświęcone są miejscu sakramentów chrześcijańskich w perspektywie filozoficznej. Paweł Rojek (*Filozofia znaku. Wprowadzenie do semiotyki liturgii*) zajmuje się kwestiami syntaktyki,

semantyki i pragmatyki liturgii, a także semiotyką liturgii i teologii liturgicznej. Tomasz Dekert natomiast w artykule *Filozofia rytuału. Problemy podejścia racjonalistycznego* przygląda się problematyce rytuału w perspektywie kartezjańskiego racjonalizmu.

Kolejnym tematem tej sekcji jest *Prawo Kościoła a rzeczywistość sakramentalna* ks. Andrzeja Wójcika, ukazujący związek prawa kanonicznego z sakramentami. Zakończenie pierwszej sekcji stanowi publikacja ks. Krzysztofa Porosło *Modele klasyfikacji sakramentów i ich znaczenie teologiczne*, ukazująca sakramenty w kluczu analogii sakramentalnej. Mowa jest o sakramentach wtajemniczenia chrześcijańskiego, uzdrowienia oraz sakramentach w służbie komunii i posłania wiernych. Podkreślony został także istotny związek Eucharystii z innymi „znakami tajemnicy”.

Druga część prezentowanej książki zawiera tematy dotyczące sakramentologii szczegółowej. Siedmiu autorów prezentuje poszczególne sakramenty od strony teologicznej i kultycznej. Wszyscy oni wskazują na ich misterium, celebrację i egzystencjalny wymiar. Na temat chrztu pisze ks. Maciej Zachara MIC, o bierzmowaniu o. Tomasz Grabowski OP, Eucharystię omawia ks. Grzegorz Strzelczyk, o sakramencie pokuty i pojednania mówi ks. Tomasz Bać, sakramentem chorych zajmuje się o. Paweł Sambor OFM, święceniami ks. Jan D. Szczurek, a małżeństwem ks. Robert Skrzypczak. Wspólna struktura formalna tej części, oparta na trzech podstawowych wymiarach myślenia o sakramentach: historiozbawczym, liturgicznym i egzystencjalnym (*Misterium – Actio – Vita*), nadaje jej wizualny ład i specyficzny koloryt. Dopełnieniem tej części monografii jest artykuł ks. Henryka Paprockiego *Sakramentologia prawosławna*, podkreślający chrzest, Eucharystię i małżeństwo.

Wybrana przez Redaktorów całościowa struktura publikacji jest dogłębnie przemyślana i daleka od przypadkowości. Ich zamierzeniem było bowiem „przekroczyć mielizny takiego rozumienia chrześcijaństwa, w którym jego istotne elementy (dogmat, liturgia, życie) orbitują względem siebie bez ścisłego i wyraźnego połączenia między sobą”. Dlatego też intencją Autorów była integralna prezentacja chrześcijaństwa z głębi jego sakramentalnego wymiaru, gdyż to właśnie w nim ogniskują się wszystkie wymiary chrześcijańskiego istnienia: „prawda wiary staje się celebracją prowadzącą do życia”. To zaś dokonuje się w duchu jedności

tajemnicy chrześcijańskiej. Kościół bowiem wyznaje „wielką tajemnicę wiary” w *Symbolu Apostolskim* i celebruje w liturgii sakramentalnej, by w ten sposób życie wiernych upodobniło się do Chrystusa w Duchu Świętym na chwałę Boga Ojca (por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, 2558).

Jak wzmiankują to Redaktorzy, prezentowana monografia łączy się ideowo i stanowi pewnego rodzaju przedłużenie krakowskich rekolekcji liturgicznych *Misterium fascinans*, które odbyły się już po raz dziesiąty (2017). Publikacja stanowi zatem swoiste podsumowanie refleksji o sakramentach w czasie rekolekcyjno-formacyjnych spotkań. Życzeniem Autorów jest więc, aby czytelnicy doświadczyli klimatu rekolekcji i wciągnięci zostali w wir myślenia i miłowania Boga działającego w naszym ludzkim świecie na sposób sakramentalny. Nie mniejsze oczekiwanie ze strony Autorów wiąże się z teologiczną i duchową formacją tych, którzy będą korzystali z ich publikacji. W podsumowaniu, pozostaje sobie życzyć, by teologiczna dyskusja wokół tego ciekawego dzieła wyznaczyła nowe, twórcze perspektywy dla sakramentologii.